

անվան չրակկերականում, Կլուժ քաղաքում, ՌժՌ-ի Գիտությունների ակադեմիայի անդամական բաժանմունքի և Կլուժի Համալսարանի գահչիճում դասախոսություն կարդաց «Մեծ արեղերը» թեմայով: Այնուհետև նա հրապարակային դասախոսությամբ հանդես եկավ Բուխարեստի Աթենեում գահչիճում: Գասախոսությանը ներկա էին Ռումինիայի ԳԱ ակադեմիկոսներ, թղթակից-անդամներ, պրոֆեսորներ և բաղմամբիվ այլ ունկնդիրներ: Ըրբայցման խոսքում Բուխարեստի աստղագիտարանի զիրեկտոր, ակադեմիկոս Կ. Գիմիտրեսկուն ընդգծեց Վ. Հ. Համբարձումյանի՝ աստղագիտության և աստրոֆիզիկայի բնագավառին վերաբերող աշխատությունների գիտական բացուրեկ արմերը: Գասախոսությունը լավեց մեծ հետաքրքրությամբ:

Ակադեմիկոս Վ. Հ. Համբարձումյանը այցելեց Ռումինական Ժողովրդական Ռեսպուբլիկայի Գիտությունների ակադեմիայի նախագահության, ուր տեղի ունեցավ հանդիպում Ակադեմիայի պրեզիդենտ, ակադեմիկոս Ս. Ժոմալի, ակադեմիայի նախագահության անդամների և ակադեմիկոսների հետ: Գիտությունների ակադեմիայի նիստերի գահչիճում Վ. Հ. Համբարձումյանը հանդես եկավ «Արտագալակտիկ աստղագիտության հարցերը» զեկուցումով, որը լավեց մեծ ուշադրությամբ:

Հունիսի 19-ին Վ. Հ. Համբարձումյանը այցելեց «Նոր կյանք» հայկական թերթի խմբագրություն: Թերթի խմբագրության աշխատակիցները և աշխուղ հավարված՝ Ռումինիայի մայ-

րաքաղաքի հայ մտավորականությունը թանկագին հյուրին ընդունեցին ջերմորեն: Տեղի ունեցավ մտերմական, սիրալիր զրույց, որի ընթացքում Վ. Հ. Համբարձումյանը մի շարք տեղեկություններ տվեց Բյուրականի աստղագիտարանում ներկայումս կատարվող աշխատանքների վերաբերյալ և իր ուրախությունը հայտնեց այն կապակցությամբ, որ տեղի հայ բնակչությունը եռանդագին մասնակցություն է ցուցաբերում Ռումինական Ժողովրդական Ռեսպուբլիկայի աննախընթաց վերելքին և սոցիալիզմի կառուցմանը: «Նոր կյանք» թերթի խմբագրություն կատարած այցելությունից հետո Համբարձումյանը եղավ Ստեփան Շահումյանի անվան հայկական մշակույթի տանը:

Հունիսի 20-ին Վ. Հ. Համբարձումյանը հրամեշտ տվեց Բուխարեստին: Օդանավակայանում ականավոր գիտնականին ճանապարհելու էին եկել ՌժՌ-ի ԳԱ փոխնախագահ Ի. Գեորգիուն, ակադեմիկոսներ Վ. Մալինսկին, Խ. Հոլուբելը, Բուխարեստի աստղագիտարանի զիրեկտոր, ակադեմիկոս Գիմիտրեսկուն, գիտնականներ, մամուլի ներկայացուցիչներ: Ներկա էր նաև Սովետական Միության դեսպանատան առաջին քարտուղար Գ. Զվոնկովը:

Ակադեմիկոս Վ. Հ. Համբարձումյանի այցելությունը և նրա կարդացած դասախոսությունները լայն արձագանք գտան տեղական մամուլում, մասնավորապես «Սկինտեյա» և հայկական «Նոր կյանք» թերթերում:

Հ. ԳԱՐԵԳԻՆՅԱՆ

ՀՈՐԵԼՅԱՆԱԿԱՆ ՏԱՐԵԳԱՐՁՆԵՐ

1962 թ. Դուրիսի 7-ին լրացավ սովետական ականավոր գիտնական, հուշակավոր ֆիզիոլոգ Լեոն Արգարի Օրբելու ծննդյան 80-ամյակը:

Գեոեա Պետերրուդի ոսգմա-րժշկական ակադեմիայում ուսանելու տարիներին արտակարգ ընդունակությունների շնորհիվ ապագա գիտնականը արժանանում է իր մեծ ուսուցիչ՝ Ի. Պ. Պավլովի ջերմ ուշադրությանը: Աշխատելով ողոսանհարեղ ֆիզիոլոգի զեկավարած լաբորատորիաներում, նա հարստացնում և խորացնում է իր գիտելիքները, ձեռք բերում գիտական մեծ փորձ:

Սկսած 1913 թվականից Լ. Օրբելին զեկավարում է մի շարք գիտական հաստատություններ, ատարելով բեղմնավոր գիտահետազոտական աշխատանք՝ ֆիզիոլոգիայի տարրեր բնագավառներում: Առանձնահատուկ նշանակություն

ունեն սիմպատիկ նյարդային համակարգության ֆունկցիաների վերաբերյալ Լ. Օրբելու ուսումնասիրությունները, որոնց մեջ ականավոր գիտնականի առաջ քաշած նոր տեսությունը խոշոր ներդրում էր համաշխարհային գիտության գահաձարանում և նոր ուղիներ էր բացում ֆիզիոլոգիայի հետագա զարգացման համար: Ի. Պ. Պավլովն ընդգծել է, որ Օրբելու այդ նոր ուսմունքը բացահայտեց ժոնուցիչ նյարդավորման հետ կապված դրեթե հարյուրամյա դադտնիքը, որը պիտի ընդգրկի կենդանական աշխարհի ինչպես ֆիզիոլոգիական, այնպես էլ ախտաբանական երևույթների մի մեծ խումբը:

Ակադեմիկոս Լ. Օրբելին ստեղծում է նոր տեսություն փոքր ուղեղի ֆունկցիաների մասին: Ստանալով չափազանց հետաքրքիր տվյալներ, նա վարպետորեն դրանք սինթեզում է սիմպատիկ

ազդեցությունների ուսումնասիրության ժամանակ բացահայտված փաստերի հետ. այսպես է ծագում մեծ գիտնականի պատկերացումը փոքր ուղեղի՝ որպես օրգանիզմի բոլոր հիմնական ուֆունկտոր ազդեցների կարգավորչի ու կայունացնողի մասին:

Հռչակավոր գիտնականը խոշոր ավանդ է ներդրել նաև անալիզատորների ֆիզիոլոգիայի հարցերի մշակման գործում: Ըր աշխատակիցների հետ նա կատարել է մի շարք կարևոր հետազոտություններ ցավային զգայության, տեսողության և լսողության ֆիզիոլոգիայի, օրգանիզմի աֆերենտ սխեմների փոխհարաբերության առանձնահատկությունների ուսումնասիրության ուղղությամբ, տվել է հաջորդական սխեմների մեթոդի տեսական հիմնավորումը, փայլուն հաջողությամբ լուծել բազմաթիվ գիտական կարևորագույն պրոբլեմներ:

Ակադեմիկոս Ի. Պ. Պավլովի մահից հետո (1936) Լ. Օրբելին ձեռնամուխ է լինում իր մեծ ուսուցչի գիտական վիթխարի ժառանգության հետադա մշակման ու զարգացման պատվավոր և պատասխանատու գործին: Գլխավորելով պավլովյան խոշորագույն կոլեկտիվները՝ ՍՍՌՄ Գիտությունների ակադեմիայի Ֆիզիոլոգիայի ինստիտուտը և Կոլտուշի բիոլոգիական կայանը (հետագայում՝ Բարձրագույն նյարդային գործունեության, էվոլյուցիոն ֆիզիոլոգիայի և պաթոլոգիայի ինստիտուտ), Լ. Օրբելին իր նվիրված ու եռանդուն աշխատանքով ապահովում է հայրենական ֆիզիոլոգիայի բազմակողմանի զարգացումը, ամրապնդում այդ ինստիտուտների համբավը՝ որպես ֆիզիոլոգիական մտքի համաշխարհային կենտրոնների: Լ. Օրբելու հետադոտությունները հսկայական նշանակություն են

ունեցել բժշկագիտության բազմաթիվ պրակտիկ պրոբլեմների լուծման համար:

Լ. Օրբելին Սոցիալիստական Աշխատանքի Հերոս էր, բժշկական ծառայությունների ղեկավար, գեղապետ: Նա ընտրվել է արտասահմանյան մի շարք երկրների գիտությունների ակադեմիաների և գիտական ընկերությունների պատվավոր անդամ: Հ. Օրբելին Հայկական ՍՍՌ ԳԱ կազմավորման առաջին իսկ օրից նրա ակադեմիկոսն էր:

Աշխարհահռչակ գիտնականի բեղմնավոր գործունեությունը Հայրենիքին և գիտությանը անձնվեր ծառայելու փայլուն օրինակ է:

Լրացավ Հայկական ՍՍՌ ԳԱ ակադեմիկոս, գիտության վաստակավոր գործիչ Գեղամ Խաչատրի Աղաջանյանի ծննդյան 70 տարին:

Մեր ռեսպուբլիկայի գյուղատնտեսության աշխատողները լավ են ճանաչում անվանի գիտնականին, որն իր քոլոր ուժերն ու եռանդը նվիրել է Հայաստանի գյուղատնտեսության զարգացման, երիտասարդ մասնագետ կադրեր պատրաստելու գործին:

Գ. Աղաջանյանը ծնվել է 1891 թ. Սուրմալուի գավառի Ելուր գյուղում: 1913 թ. ավարտելով երեանի ուսուցչական սեմինարիան, նա երկար տարիներ մանկավարժական աշխատանք է կատարում Անդրկովկասի գյուղացիներում:

Հայաստանում Սովետական իշխանության հաստատումից հետո նոր հեռանկարներ են բացվում ապագա գիտնականի առջև: 1926 թ. նա ավարտում է Երեանի Պետական համալսարանի գյուղատնտեսական ֆակուլտետը՝ ստանալով ագրոնոմի մասնագիտություն: Շուտով Գ. Աղաջանյանն անցնում է գիտական-մանկավարժական աշխատանքի: 1930 թ. նա նշանակվում է նորաստեղծ Գյուղատնտեսական ինստիտուտի ընդհանուր երկրագործության ամբիոնի վարիչ և մինչև օրս էլ աշխատում է այդ պաշտոնում: Նա միաժամանակ մոտ տասը տարի (1941—1951 թթ.) եղել է ինստիտուտի դիրեկտորի տեղակալ՝ ուսումնական և գիտական գծով:

Պրոֆ. Գ. Աղաջանյանի գրչին են պատկանում շուրջ 90 գիտական աշխատություններ, որոնք նվիրված են մոլախոտերի դեմ մղվող պայքարի, հացահատիկային կուլտուրաների, շաքարի ճակնդեղի, կարտոֆիլի, բամբակենու մշակության

և գյուղատնտեսության ագրոտեխնիկայի բազմաթիվ խնդիրների լուծարանությանը։ Պրոֆ. Գ. Աղաջանյանը արժեքավոր ուսումնասիրություններ է կատարել նաև հողի ֆիզիկական հատկանիշների լավացման և նրա էֆեկտիվ բերրության բարձրացման ուղղությամբ, հետազոտել է ալյաստանի ադակալած և ճահճակալած հողերի յուրացման հարցերը։

Պրոֆ. Գ. Աղաջանյանն իր բազմաթիվ արժեքավոր հետազոտություններով հարստացրել է ագրոնոմիական գիտությունը։ Նրա աշխատանքներից շատերը ունեն դործնական նշանակություն՝ գյուղատնտեսության առջև ծառացած հրատապ խնդիրները լուծելու տեսակետից։ Նա դրել է նաև մի շարք ուսումնական ձեռնարկներ։

Պրոֆ. Գ. Աղաջանյանը պարգևատրվել է Լենինի երկու շքանշանով, «Պատվո նշան» շքանշանով և մեդալներով։ Բազմաժառանգ գիտնականը այսօր էլ մեծ հոանդով ու նվիրվածությամբ շարունակում է իր գիտական-մանկավարժական լեզմնավոր գործունեությունը։

Հ. ՄԱՆՈՒԿՅԱՆ